

Topsector Agro&Food

Ambitie: een internationaal leidende, duurzame sector waar de samenleving trots op is

De Topsector Agro&Food is de stabiele motor van de Nederlandse economie, met een toegevoegde waarde van € 48 miljard, en een exportpositie die alleen door de VS wordt voorbijgestreefd. Met het innovatiecontract gaat de Topsector Agro&Food zijn ijzersterke uitgangspositie duurzaam versterken.

Innovatiecontract: inzet op toegevoegde waarde, gezondheid en duurzaamheid:

Het innovatiecontract is vormgegeven langs de drie belangrijkste kansen die in de actieagenda Topsector Agro&Food zijn geïdentificeerd. Economische kansen en oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen gaan hierbij hand in hand. De kansen zijn:

- 1) *Meer met minder: duurzame innovatieve voedselsystemen*
Efficiëntieslagen, duurzame veehouderij, valorisatie van reststromen/mest, biobased economy en markt- en keteninnovaties maken 'groen en groei' daadwerkelijk mogelijk.
- 2) *Hogere toegevoegde waarde: innovatiefocus op gezondheid, duurzaamheid, smaak en gemak*
Onder deze kans vallen thema's als gezond ouder worden, gewichtsbeheersing, hart- en vaatgezondheid, zoutreductie, grondstofflexibiliteit, eiwitinnovaties, verpak en bewaar technologie.
- 3) *Internationaal leiderschap: export van producten en geïntegreerde systeemoplossingen*
Oplossingen voor uitdagingen op het gebied van voedselproductie, logistiek en consumptie die binnen de eerste twee thema's ontwikkeld zijn, kunnen dankzij een vertaalslag en ontsluiting van kennis een bijdrage leveren aan voedselzekerheidvraagstukken over de gehele wereld.

Bovenstaande kansen zijn uitgewerkt in totaal 11 hoofdthema's en enkele tientallen programmalijnen. Bij de vele cross-overs met andere topsectoren is op hoofdlijnen afstemming bereikt omtrent inhoud, financiering en trekkerschap. Bij de verdere programmering zal synergie gezocht worden met andere topsectoren en vanuit inhoud en privaat commitment gezamenlijk worden geprogrammeerd.

Significant meer commitment van bedrijven

Het innovatiecontract Agro&Food levert voor het eerst een compleet overzicht van alle publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS-en) op het gebied van kennis en innovatie in Agro&Food in Nederland. Het omvat de inzet van honderden bedrijven, kennisinstellingen en PPS-verbanden. De thema's en programmalijnen hebben een breed draagvlak wat zich uit in een groeiend commitment van het bedrijfsleven.

TKI

De topsector gaat de vele PPS-en meer in samenhang programmeren en clusteren binnen één TKI. Het TKI gaat door met de twee succesvolle bestaande PPS-en, het Top Institute Food and Nutrition en het Carbohydrate Competence Centre, waarvan de programmering vernieuwd is. Daarnaast worden nieuwe PPS-en opgezet op gebieden als Duurzame Agro&Food (bijv. Breed4Food, Duurzame Zuivelketen), Eiwit Competence Centre, Food, Cognition & Behaviour.

Valorisatie: grote inzet op verbinding met het MKB

Een zeer groot deel van de Agro&Food sector bestaat uit MKB dat bepalend is voor de innovatiekracht van de topsector. Valorisatie is van groot belang, binnen het innovatiecontract is daarom een samenhangend activiteitenpakket voorgesteld voor ontsluiting van kennis, innovatiemakelaars, haalbaarheidsstudies en innovatieprojecten, waar de overheid aan zal bijdragen. Daarnaast wordt gewerkt aan een revoluerend AgroFood Fonds voor MKB bedrijven. Collectieve financiering is voor de sector essentieel omdat deze in de Agrosector een cruciale rol spelen bij de financiering van innovatie. Gezien de belangrijke rol van de regionale economische clusters, vooral ten aanzien van valorisatie in het MKB en Human Capital, bouwt de Topsector Agro&Food aan een optimale synergie met regionale en lokale overheden. Bij het stimuleren van ondernemerschap zal de aandacht uitgaan naar regionale netwerkorganisaties, platforms, valleys en campussen.

EU en Internationale aansluiting

Nederland heeft een internationaal leidende kennisinfrastructuur in Agro&Food en is daarmee zeer attractief voor internationale Agro&Food bedrijven. Recent hebben de internationale bedrijven Danone, Heinz en Fonterra hun R&D-activiteiten in Nederland uitgebreid. Tevens traden diverse wereldspelers toe tot het Topinstituut Food & Nutrition (TIFN). Nederland zal die voortrekkersrol versterken via de belangrijke Europese programma's zoals Horizon 2020, JPI's Healthy Diet for a Healthy Life en Agriculture, Food Security and Climate Change (FACCE) en de Knowledge and Innovation Community FoodBest. De verwachting is dat hiermee 25 % meer Europees budget aangetrokken kan worden. De sector benadrukt hierbij het belang van voldoende matchingfaciliteiten vanuit de overheid. De sector stelt een actieagenda op om in PPS verband te werken aan kansen en oplossingen voor internationale voedselvraagstukken in zowel opkomende economieën als partnerlanden op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Internationale bedrijven sluiten zich aan bij TIFN

Het Top Institute Food and Nutrition (TIFN) voorziet het bedrijfsleven van strategische en excellente kennis op het gebied van voeding in relatie tot menselijke gezondheid, voedselveiligheid en duurzame voedselketens. TIFN heeft de ambitie om door te groeien tot een internationaal topinstituut. De programmastructuur is omgezet in een themagebaseerde structuur waardoor de focus is verbeterd en de toetredingsdrempel voor nieuwe bedrijven verlaagd. De eerste successen zijn behaald, per 2011 zijn de nieuwe industriële partners: Centraal Bureau Levensmiddelenhandel, Chr. Hansen, CSK food enrichment, Danone, Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie, Fromageries Bel, Kellogg Company en Nestlé. Per 2012 zijn ook Cargill, Wrigley (Mars) en Philips partner geworden.

Protein Competence Centre voor verduurzaming van de eiwitproductie

Door de groei van de wereldbevolking en de toenemende welvaart in opkomende economieën stijgt de consumptie van vlees, vis en andere dierlijke en plantaardige eiwitten. Hierdoor ontstaat een grote behoefte aan verduurzaming van de toekomstige eiwitvoorziening. Bedrijven zien kansen voor nieuwe ingrediënten, functionele diervoeders en vleesalternatieven. Het nieuwe Protein Competence Centre bundelt de krachten in de keten om de aanwezige kennis en expertise effectiever te benutten en te komen innovatieve producten voor de consument.

Human capitalagenda

De gezamenlijke HCA van de topsectoren Agro&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen laat zien dat onderwijs en bedrijfsleven serieus werk willen maken om de onderlinge aansluiting te verbeteren en de aantrekkingskracht van de sector op werknemers te vergroten. Het gaat daarbij om het bereiken van doorbraken op de volgende thema's:

- 1) aantrekkelijk werkgeverschap en imago sector (gezamenlijke profilering, beleving en perspectief van jongeren, loopbaanbeleid)
- 2) beroepsgericht opleidingsaanbod (kennisclusters, flexibele opleidingsstructuur, meer samenwerking bedrijfsleven en onderwijs bij vormgeving van het onderwijs)
- 3) leven lang leren (helder formuleren van behoeften werknemers en bedrijfsleven, nieuwe mindset 'werken = leren', flexibiliteit en vraag gestuurd aanbod vanuit het onderwijs)
- 4) internationalisering (internationaal denken als basiscompetentie, kennis als exportproduct)
- 5) bèta & technologie (jongeren informeren over carrièrekansen, multidisciplinaire benadering, bètavakken in het onderwijs aantrekkelijker maken).

Deze thema's sluiten goed aan op het reeds ingezette kabinetsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan het maatwerk dat de scholen in het kader van het concept 'de school als regionaal kenniscentrum' kunnen leveren op het gebied van praktijkgericht onderwijs (leren in de praktijk), leven lang leren (om-, bij-, en herscholen werknemers), kennisverspreiding (verrichten toepassingsgericht onderzoek voor MKB) en educatieve projecten richting basis- en voortgezet onderwijs. Daarnaast wordt de samenwerking op thema's mogelijk gemaakt via de medefinanciering van twee Centra voor Innovatief Vakmanschap binnen het MBO en de vorming van Centra zoals voor Biobased Economy en Greenports in het kader van de profilering binnen het hoger onderwijs. De actieplannen Focus op Vakmanschap voor het MBO en de Strategische Agenda Hoger Onderwijs, inclusief het sectorplan Hoger Agrarisch Beroepsonderwijs ondersteunen deze ontwikkelrichting van het onderwijs.

We beginnen niet bij “nul”. Er wordt al succesvol samengewerkt binnen de gouden driehoek tussen bedrijfsleven, overheid en onderwijs. Een mooi voorbeeld hiervan is het vorig jaar ondertekende manifest “goed onderwijs voor vitale agro- en tuinbouwsector”. De opgave is nu om de werking van de gouden driehoek te versterken op alle niveaus (landelijk, regionaal en lokaal) en vooral meer vanuit de vraagkant te opereren.

De rolverdeling is helder: het bedrijfsleven en het onderwijs gaan samen de HCA acties oppakken, de financiering hiervan regelen en de resultaten borgen. Scherpere vraagsturing en versterkte programmatische samenwerking op alle niveaus is vereist om de gouden driehoek te verstevigen. De overheid faciliteert en stimuleert als partner binnen de gouden driehoek. Denk hierbij aan het wegnemen van mogelijke belemmeringen in de sfeer van wet- en regelgeving. Zo wordt momenteel geïnventariseerd welke belemmeringen er zijn bij de inzet van vakkrachten in het onderwijs en rond sectoroverstijgende samenwerking. Stimuleren gebeurt zowel vanuit het generieke onderwijsbeleid als vanuit het vakdepartementale beleid op het terrein van agrofood en natuur.

De doelen van de topsectoren staan centraal. Dit betekent dat voor die aspecten van de HCA acties die het groen onderwijs niet (volledig) kan dekken het niet-groene onderwijs bij de acties zal worden betrokken.

De overheid onderschrijft de opdracht die scholen en bedrijfsleven zichzelf hebben gesteld in het kader van de HCA, te weten:

- Het vergroten van de vraagsturing van het bedrijfsleven en toekomstige beroepsbeoefenaars in de groene kennisketen rondom de topsectoren, die binnen de (regionale) economische clusters vorm krijgt. Hiermee ontstaat een bottom-up proces waarbij bedrijfsleven en onderwijs versterkt programmatisch samenwerken en zich oriënteren op de regionale en landsdelige agenda's.
- De topsectoren (en dus de agro-food-tuinbouwketen) moeten optimaal worden bediend vanuit het (groen) onderwijs. Intersectorale samenwerking in de regio is nodig om de keten zo volledig mogelijk te bedienen. Het groen- en het overige onderwijs worden hiertoe uitgedaagd, waarbij het behoud van een sterke geprofileerde kern wezenlijk is voor het groen kennissysteem. In de kern ligt het initiatief tot intersectorale samenwerking bij de scholen in de regio. De Groene Kenniscoöperatie (GKC) kan hierbij als platform optreden voor het onderwijsveld en een aanspreekpunt en organisator zijn voor de vragen vanuit het bedrijfsleven rond sectorale en intersectorale samenwerking.

Het vertrekpunt voor de uitvoering vormt de gezamenlijke HCA, daarom is het van groot belang dat de beide topsectoren samen optrekken bij het vervolg.